

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD - DYDD IAU, 20 TACHWEDD 2025

**COFNODION CYFARFOD O'R PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD GYNHALIWYD REMOTELY - VIA MICROSOFT TEAMS YMLAEN
DYDD IAU, 20 TACHWEDD 2025 YN 10:00**

Presennol

Cynghorydd T Thomas – Cadeirydd

S Aspey
D T Harrison
E D Winstanley

H T Bennett
M L Hughes

P Ford
I M Spiller

RM Granville
G Walter

Ymddiheuriadau am Absenoldeb

RM James

Swyddogion:

Nimi Chandrasena
Rachel Keepins

Swyddog Gwasanaethau Democrataidd - Cefnogaeth
Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd

Datgan Buddiannau

Dim

32. Cymeradwyaeth Cofnodion

Decision Made	<u>PENDERFYNWYD</u> Cymeradwyo cofnodion cyfarfodydd y Gwasanaethau Democrataidd dyddiedig 26/06/2025 fel cofnod gwir a chywir.
Date Decision Made	20/11/25

33. Adroddiad Blynyddol Drafft DBCC 2026-27

Decision Made	<p>Pwrpas yr adroddiad hwn, a gyflwynwyd gan Reolwr y Gwasanaethau Democrataidd, oedd rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Pwyllgor ar Adroddiad Taliadau Cydnabyddiaeth Blynyddol Drafft Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru (CDFfC) 2026/27, er mwyn i Aelodau roi barn ar ei gynnwys fel rhan o'r broses ymgynghori.</p> <p>Tynnodd Reolwr y Gwasanaethau Democrataidd sylw'r aelodau at gyfarfod blaenorol o'r Pwyllgor lle soniwyd yn dilyn adolygiad annibynnol 10 mlynedd o Banel Taliadau Cydnabyddiaeth Annibynnol Cymru yn 2021 ac o ganlyniad i basio Deddf etholiadau a chyrff etholedig Cymru 2024 ym mis Gorffennaf 2024, trosglwyddwyd swyddogaethau'r panel i'r hyn sydd bellach yn Gomisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru ar 1 Ebrill 2025. Dywedodd fod disgwyl i'r CDFfC gynhyrchu adroddiad blynyddol drafft ar gyfer ymgynghori ac ystyried ymatebion cyn cyhoeddi'r adroddiad terfynol ym mis Chwefror 2026. Roedd yn ofynnol i'r panel ymateb i'r pwyntiau penderfyniad canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cyflog Sylfaenol ar gyfer Aelodau Etholedig Prif Gynghorau • Cyflogau a delir i aelodau Uwch, Dinesig a Llywyddol y Prif Gynghorau • Cyflogau ar gyfer Cyd-bwyllgorau Trosolwg a Chraffu (CTCh) – Penderfyniad • Taliadau i Awdurdodau Tân ac Achub • Aelodau cyfetholedig o brif gynghorau, Awdurdodau Tân ac Achub ac aelodau lleyg Cyd-bwyllgorau Corfforaethol (CBC) <p>Trafododd yr aelodau'r gyfradd gynnydd a chwyddiant a argymhellir. Fe wnaethant hefyd drafod y gwahaniaeth rhwng bandiau sefyllfa cyflogaeth ac nid oeddent yn gwbl fodlon â chanfyddiadau posibl y cyhoedd pe bai'r cynnydd yn cael ei weithredu.</p> <p>Cytunodd yr Aelodau fod angen ffocws ar fis Mai 2027, ar bwynt yr adolygiad etholiadol a sicrhau y byddai'r telerau ac amodau cywir ar waith i ddenu ymgeiswyr newydd, a oedd yn gymwys ac yn gallu camu ymlaen heb unrhyw ystyriaeth ariannol.</p> <p>Ychwanegon nhw eu bod yn teimlo ei bod yn bwysig denu pobl amrywiol i ymuno fel cynghorwyr i gynrychioli eu cymunedau, ond, pe bai'r strwythur cyflog presennol yn parhau, byddai ond yn denu'r rhai sydd eisoes wedi ymddeol neu sydd â ffynhonnell incwm arall.</p> <p>Awgrymodd aelod fod taliadau cydnabyddiaeth aelodau yn dilyn graddfa debyg i swyddogion lle'r oedd isafswm sylfaen a'u bod yn gwneud cynnydd ar y raddfa yn dibynnu ar berfformiad unigol.</p> <p>Awgrymodd y Cadeirydd ymchwiliad i'r rhwystrau sy'n cael eu hwynebu wrth geisio denu ymgeiswyr y dyfodol wrth ystyried yr effaith ar ganfyddiadau'r cyhoedd.</p> <p>Dywedodd aelod nad oedd llawer o bobl wedi dod i rôl Cynghorydd yr Awdurdod am resymau ariannol. Roedden nhw'n gwneud hynny i geisio helpu a gwasanaethu eu cymuned. Felly, roedd yn anghyfforddus</p>
---------------	--

gyda'r syniad o aelod yn sefyll i gael ei ailethol mewn 18 mis, ac os nad oedd yn cael ei etholi, y byddai'n disgwyl cael iawndal ariannol.

Awgrymodd yr aelodau y dylai aelodau oedd newydd gael eu hethol ddeall yn glir bod eu hamser yn y swydd yn gyfyngedig oherwydd efallai na fyddant yn cael eu hailethol yn yr etholiad nesaf, gan fod angen i aelodau o'r fath gael dealltwriaeth glir o oblygiadau ariannol peidio â chael eu hailethol.

Anogodd Rheolwr y Gwasanaethau Democritaidd Aelodau i wneud sylwadau ar gynigion, fel yr ailsefydlu, y Fframwaith a'r Fethodoleg ar gyfer Taliadau Cydnabyddiaeth Uwch Rolau ar draws Prif Gynghorau a Chyd-bwyllgorau Corfforaethol ac archwilio'r meincnod cyfredol sy'n gysylltiedig ag Arolwg Blynyddol o Enillion Fesul Awr, ochr yn ochr â gwerthusiad o lwyth gwaith aelodau gyda'r wybodaeth bod aelodau'n ystyried yr agweddau hyn ymlaen llaw, i'w cyflwyno i'r aelodau yn 2026.

PENDERFYNWYD

Mewn perthynas ag Adroddiad Blynyddol Drafft Comisiwn Democratiaeth a Ffiniau Cymru (CDFfC) ar gyfer blwyddyn ddinesig 2026/27, mynegodd y Pwyllgor amrywiaeth barn mewn perthynas â'r cynnydd o 6.4% i'r codiad cyflog sylfaenol i Gynghorwyr. Tynnodd yr aelodau sylw, er bod hyn yn unol ag Arolwg Blynyddol o Oriau ac Enillion (ABOE) Cymru gyfan 2024, ysgrifennwyd y cynnydd arfaethedig ar adeg pan oedd cyfradd chwyddiant y DU yn 3.2%. Mynegwyd pryderon am y bwch sylweddol hwn a'r ffaith y gallai hyn arwain at ganfyddiadau negyddol iawn y cyhoedd o Gynghorwyr a Llywodraeth Leol yn ei chyfanrwydd.

Er mwyn nodi hyn, roedd pryderon gan y Pwyllgor hefyd bod yn rhaid rhoi digon o ddarpariaeth ar waith i sicrhau nad yw rhai grwpiau yn cael eu dad-gymell fel ymgeiswyr posibl yn Etholiadau Llywodraeth Leol 2027. Nododd yr Aelodau na ddylai'r agwedd ariannol fod yn rhwystr sy'n atal unigolion rhag sefyll, yn enwedig o grwpiau ymylol.

Roedd y Pwyllgor o'r farn bod llinell denau rhwng y ddau yr oedd angen eu hystyried a'u monitro, yn enwedig ar gyfer unrhyw Fframwaith newydd ar gyfer 2027 ymlaen. Cydbwysedd i atal rhaniad mwy rhwng y cyhoedd a llywodraeth leol nad oedd chwaith yn atal nac yn eithrio unrhyw ymgeiswyr posibl rhag cyflwyno eu hunain fel Cynghorydd yn y dyfodol i gynrychioli eu cymuned. Er ei fod yn gwerthfawrogi mai pwrpas defnyddio'r ABOE oedd ceisio alinio cyflogau â'r cyfartaledd cenedlaethol, gwnaed y cynnig i gadw cyflogau Cynghorwyr yn unol â'r cyfraddau chwyddiant cyfredol.

Gwnaed sylwadau pellach hefyd mewn perthynas â'r gwahaniaeth rhwng Bandiau 1 a 2 yn yr adroddiad, ar gyfer Arweinydd a Dirprwy Arweinydd. Cynigiodd yr Aelodau y dylid ystyried hyn fel rhan o'r fframwaith newydd ac a oedd y bwch hwn yn rhy fawr ac a oedd angen mynd i'r afael ag ef. Awgrymodd yr Aelodau hefyd y dylid ystyried rhannu'r bandiau ar gyfer cyflogau Cynghorwyr (fel gyda staff), i gael lefelau yn seiliedig ar berfformiad ym mhob band.

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD - DYDD IAU, 20 TACHWEDD 2025

	<p>O ran taliadau ailsefydlu i gynghorwyr sy'n aflwyddiannus yn cael eu haillethol, cytunodd y Pwyllgor nad oedden nhw'n gyfforddus â hyn. Er eu bod yn deall, ar gyfer rhai rolau, fel Aelod Gweithredol, y gallai cynghorwyr fod wedi rhoi'r gorau i swyddi eraill i ymrwymo i'r swyddi hyn, cytunodd y Pwyllgor fod cynghorwyr yn gwbl ymwybodol ac yn deall y risg wrth gyflwyno eu hunain mewn etholiad; y risg, p'un ai eu bod yn newydd neu'n dychwelyd, y gallai'r teitl gael ei gyfyngu i un tymor o 5 mlynedd. Roedd hefyd y farn nad yw cynghorwyr bob amser yn derbyn rolau am resymau ariannol ac eisiau gwneud hynny er lles eu cymuned. Ni ddylai unrhyw iawndal ariannol, felly, fod yn angenrheidiol a byddai eto yn peryglu canfyddiadau'r cyhoedd o Gynghorwyr a Llywodraeth Leol.</p>
Date Decision Made	20/11/25

34. Diweddariad ar y Rhaglen Datblygu Aelodau

Decision Made	<p>Pwrpas yr adroddiad hwn, a gyflwynwyd gan Reolwr y Gwasanaethau Democraidd, oedd rhoi diweddariad i'r Pwyllgor ar:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Gyflwyno Rhaglen Hyfforddi a Datblygu Aelodau'r Cyngor a gweithgareddau cysylltiedig; Nodwyd y rhain yn Atodiad A o'r adroddiad ac esboniodd Rheolwr y Gwasanaethau Democraidd fod ceisiadau am hyfforddiant gan swyddogion ac aelodau, oedd yn ddefnyddiol gan fod yr hyfforddiant yn targedu anghenion. b) Gofyn i'r Pwyllgor nodi unrhyw bynciau pellach i'w cynnwys yn y Rhaglen Datblygu Aelodau. Nodwyd y rhain yn Atodiad B a nododd Rheolwr y Gwasanaethau Democraidd fod y tîm wrthi'n cael cadarnhad o ddyddiadau a sesiynau gan y darparwyr, rhai ohonynt yn bartïon allanol. <p>Trafodwyd modiwlau e-ddysgu ar gyfer aelodau a nodwyd gwybodaeth mewn perthynas ag e-ddysgu yn Atodiad C. Esboniodd Rheolwr y Gwasanaethau Democraidd fod E-Ddysgu yn cynnwys sesiynau newydd a sesiynau gloywi yn unol â chyfarwyddwyd gan dîm Dysgu a Datblygu'r Awdurdod. Eglurodd er bod y modiwlau gloywi wedi'u cwblhau o'r blaen, roedd gofyniad gorfodol bod sesiynau gloywi yn cael eu cwblhau yn unol â chyfarwyddwyd Dysgu a Datblygu, felly argymhellwyd bod aelodau yn wylidwrus ynghylch gwybodaeth ar y dangosfyrddau E-Ddysgu.</p> <p>Tynnodd y Rheolwr Gwasanaethau Democraidd sylw'r aelod at Baragraff 3.17 o'r adroddiad a nododd ei</p>
---------------	---

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD - DYDD IAU, 20 TACHWEDD 2025

	<p>fod yn ofynnol i'r pwyllgor edrych ar sefydlu Aelodau newydd yn dilyn yr etholiadau ar gyfer 2027 drwy weithgor. Roedd y dull hwn wedi bod yn llwyddiannus o'r blaen ac roedd hi'n chwilio am aelodau'r pwyllgor i ddefnyddio eu gwybodaeth a'u profiad eu hunain a phrofiad Aelodau eraill, yn seiliedig ar yr arolwg, i ddatblygu gweithgor.</p> <p><u>PENDERFYNWYD</u></p> <p>Bod y Pwyllgor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yn nodi'r adroddiad a'r atodiadau. • Awgrymodd yr Aelodau fod gweithgor yn cael ei ffurfio i ddatblygu Aelodau yn y dyfodol, bod cynrychiolaeth ar draws y pleidiau gwleidyddol a'i fod yn sicrhau cydbwysedd rhwng y rhywiau • Trafodwyd yr heriau sy'n wynebu'r system e-ddysgu bresennol a chytunwyd y byddai'n bwnc y byddai'r gweithgor yn ei ddatblygu er mwyn bod yn barod ar gyfer aelodau newydd a allai ymuno ar ôl yr etholiadau. Deallwyd y gallai rhai o'r heriau gyda'r system e-ddysgu fod oherwydd cyfyngiadau cyllidebol, fel y digwyddodd gyda staff wrth law i helpu o'r tîm dysgu a datblygu. • Awgrymodd aelod fod sesiwn ymwybyddiaeth o fod yn wylidwrus i agweddau asgell dde yn y gymuned yn cael ei gyflwyno. • Cytunwyd bod y gweithgor yn cynnwys yr aelodau canlynol: Y Cyngorydd Martin Hughes, y Cyngorydd Ian Spiller, y Cyngorydd Timothy Thomas a'r Cyngorydd Sean Aspey gyda darpariaeth i'w ymestyn i'r holl aelodau etholedig, os ydynt yn dymuno bod yn rhan o'r gweithgor.
Date Decision Made	20/11/25

35. Ymgynghoriad LIC ar Ffrydio Cyfarfodydd yn Fyw

Decision Made	<p>Pwrpas yr adroddiad hwn, a gyflwynwyd gan Reolwr y Gwasanaethau Democraidd, oedd i'r Pwyllgor ystyried ymgynghoriad Llywodraeth Cymru ar ymestyn y ddyletswydd ar awdurdodau lleol i ddarlledu cyfarfodydd, yn benodol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A ddylid ymestyn y ddyletswydd ar Brif Gyngor i ddarlledu cyfarfodydd i gynnwys cyfarfodydd heblaw am gyfarfodydd y cyngor llawn • A ddylid gosod dyletswydd ar Awdurdodau Tân ac Achub (ATAau) a/neu Awdurdodau Parciau Cenedlaethol (APCau) i ddarlledu eu cyfarfodydd • A ddylai fod cyfnod cadw ar gyfer recordiadau o gyfarfodydd sydd wedi eu darlledu
---------------	---

Cytunodd yr aelodau ar bwysigrwydd cynnig tryloywder trwy ganiatáu i gyfarfodydd y Cyngor fod yn agored i'r cyhoedd lle bo hynny'n bosibl.

Trafodwyd goblygiadau cost technoleg a staffio sydd eu hangen a hefyd y dulliau o storio recordiadau am gyfnod o amser.

Ymatebodd Rheolwr y Gwasanaethau Democritaidd fod recordiadau yn cael eu storio ar-lein ar blatfform Youtube ar hyn o bryd, ond bod y Tîm Gwasanaethau Democritaidd yn ymchwilio i ddewisiadau amgen ac opsiynau pellach ar gyfer storio ynghyd ag unrhyw un a allai gael y system gynadledda newydd.

O ran staffio, dywedodd Rheolwr y Gwasanaethau Democritaidd y byddai angen o leiaf dau aelod o staff wedi'u dyrannu i gyfarfod gydag un yn canolbwyntio'n llawn ar y broses ffrydio'n fyw a'r llall ar y cofnodion. Esboniodd ymhellach y broses o Ffrydio'n Fyw i'r aelodau a nododd y fantais o ffrydio'n fyw yn hytrach na darparu'r ddolen i'r cyfarfod.

Dywedodd Rheolwr y Gwasanaethau Democritaidd y byddai'n ymgynghori â'i chymheiriaid mewn awdurdodau lleol eraill i sefydlu arferion gorau.

Fe wnaeth y Cadeirydd grynhoi bod y pwyllgor yn gefnogol i'r cynigion ond hefyd eisiau sicrwydd gan Lywodraeth Cymru ynghylch sut y byddai heriau gydag adnoddau ariannol a staff yn cael eu bodloni.

PENDERFYNWYD

- Mynegodd y Pwyllgor ymateb cadarnhaol cyffredinol i'r cynnig i ymestyn y ddyletswydd ar brif gynghorau i ddarlledu cyfarfodydd y tu hwnt i'r cyngor llawn yn unig gyda'r cynnig bod pob cyfarfod statudol o brif gynghorau yn cael ei ffrydio'n fyw. Roedd hyn yn seiliedig ar gefnogaeth aelodau i'r egwyddor o dryloywder a hygyrchedd a chynnig mwy o gyfle i'r cyhoedd gymryd rhan mewn cyfarfodydd awdurdodau lleol.
- Mynegwyd cefnogaeth hefyd i Awdurdodau Tân ac Achub (ATAau) ac Awdurdodau Parciau Cenedlaethol (APCau) hefyd ddarlledu eu cyfarfodydd, o bosibl gyda dull graddol, gan ddechrau gyda'u prif gyfarfodydd ac yna ehangu, yn debyg i'r hyn a wnaed gan y prif gynghorau.
- Cytunodd yr Aelodau hefyd y byddai cyfnod cadw penodol cymeradwy ar gyfer recordiadau o gyfarfodydd oedd wedi cael eu darlledu yn ddefnyddiol i bob ALI gadw ato, yn debyg i'r hyn sy'n ofynnol ar gyfer cofnodion.

Roedd pryderon, fodd bynnag, ynglŷn â'r angen posibl am adnoddau ychwanegol, ariannol a staffio, er mwyn cefnogi'r newidiadau hyn ar gyfer prif gynghorau, ATAau ac APCau. Er y gallai cyflwyno AI helpu o bosibl gyda chefnogaeth i gyfarfodydd yn y dyfodol, barn y Pwyllgor, os yw am ddod yn orfodol i bob cyfarfod gael ei ffrydio'n fyw a recordiadau i gael eu harchifo am gyfnod penodol, y dylid ystyried Fframwaith a phlatfform y cytunwyd arnynt, ynghyd â chymorth ariannol, i ddarparu hyn. Y rhesymeg

PWYLLGOR GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD - DYDD IAU, 20 TACHWEDD 2025

	yw bodloni'r gofyniad deddfwriaethol ar gyfer tryloywder a bod yn agored, tra'n osgoi creu unrhyw faich diangen ar unrhyw awdurdod lleol unigol.
Date Decision Made	20/11/25

36. Eitemau Brys

Decision Made	Dim
Date Decision Made	20/11/25

I wyllo trafodaeth bellach a gynhaliwyd ar yr eitemau uchod, cliciwch ar y [ddolen](#) hon

Daeth y cyfarfod i ben am 11:18.